

JUS SUFFRAGII

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

STOCKHOLM 18 JUNI

UTGIFVEN TILL DE SVENSKA KVINNORNAS 1909 FÖRSTA ALLMÄNNA RÖSTRÄTSMÖTE.

Teckn. Eivor Hedvall

**NÅGRA ORD OM KVINNORNA
OCH DERAS ANSVAR I
SAMHÄLLET.**

Alla ha vi nog mer än en gång träffat på kvinnor, som värda sina hem och sina barn med beundransvärd omsorg, men som knappt ägna en tanke åt statens och samhällets värd.

Det vill säga, omedvetet kunna de nog göra det, när de t. ex. beklaga sig över att livsmedlen äro dyra eller att rusdryckerna äro fördärliga och skada lyckan i hemmet, men de befatta sig inte med hur männen styra på allmänt område.

De reflektera inte över hur riksdagen sammansättes eller hur där handskas med skatter och lagar, fastän dessa understundom tungt nog drabba dem själva och deras barn.

De fråga inte efter hur kommunalförvaltning och fattigvårdsstyrelse m. m. tillätts eller vad dessa myndigheter besluta. Men de tala med djupt medlidande om de s. k. fattighjonens ofta oförsvarligt eländiga tillvaro och de söka att lindra deras olycka så gott de förmå.

Känna vi inte alla sådana kvinnor?

De kunna i många fall tjäna som mönster av plikttröhet och samvetsgrannhet. Det faller dem blott icke in, att de i ringaste mån skulle kunna bidra till att astadkomma en förbättring i det som är vrängt i samhället. Och än mindre att de skulle hava någon skyldighet därtill.

De förstå ej, att plikten mot barnen borde fordra av dem en närmare kännedom om den värld dit de unga inom kort måste inträda.

Anspråklöshet är bra, men den går hos kvinnorna lätt till överdrift. Ringa och obetydliga, det äro vi alla, i det stora hela — män såväl som kvinnor. Men ingen är så ringa, att hon inte är en människa och en del av det folk, som vi alla, om vi hjälpas åt, kunna göra bättre, göra lyckligare — friare från det som är ont och rikare på det som är gott.

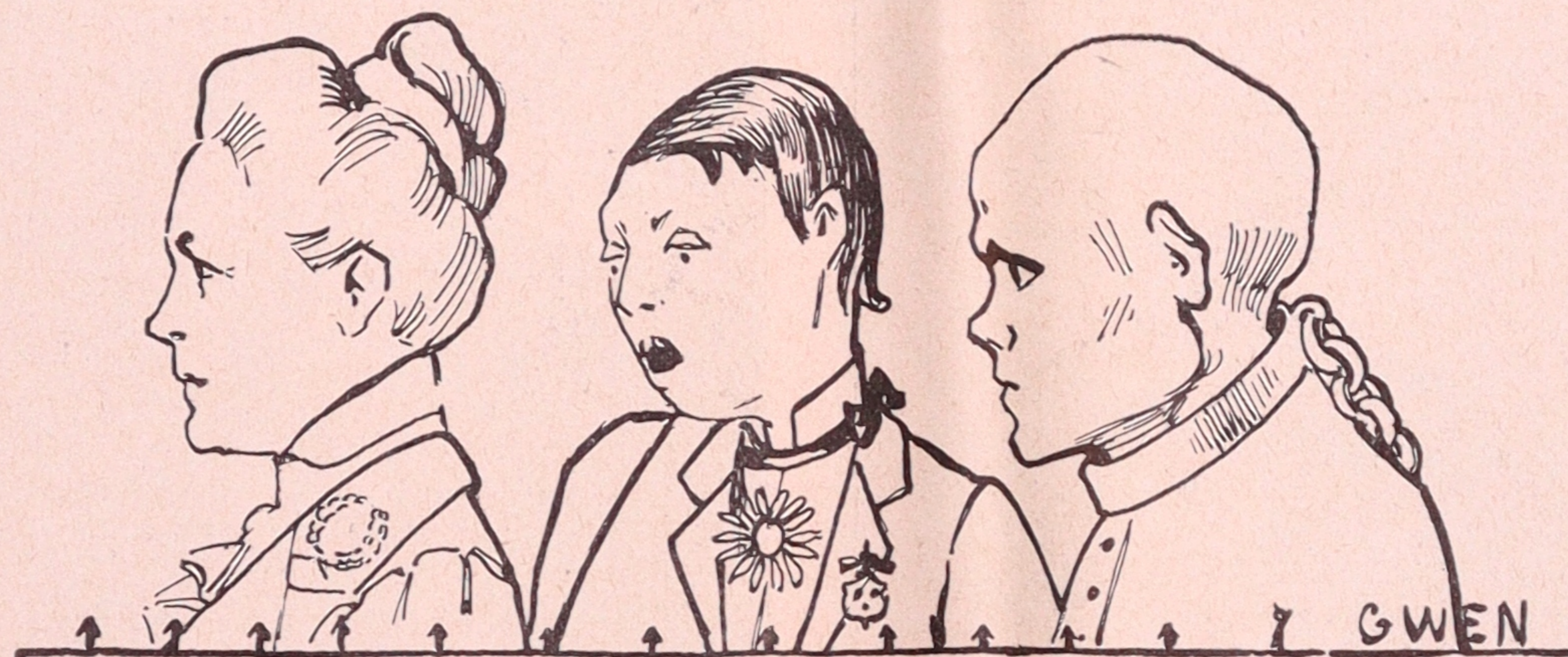
Lyckligtvis känna vi även ett stort och alltjämt växande antal kvinnor, vilka inse att varje individ kan och bör fylla en uppgift, hur liten som helst, i det allmänna såväl som i det enskilda.

När gemensambetskänslan och solidaritetskänslan väl har slagit rot i en människas, då erfar hon inom sig en förut okänd makt, som tvingar henne framåt.

Hon kan inte längre med oblandad glädje njuta av egna förmåner med mindre hon gör något för att minska orättvisorna i världen, gör något för att hjälpa fram dem som äro sämre lottade. Hon får en brinnande lust att skaffa mer ljus, mer renhet, mer höghet i släktets liv.

När vi se hur fagert vårt land är och skönja dess utvecklingsmöjlighet, och när vi känna hur oändligt kärt och dyrbart det är oss, då är det en skyldighet och långt ifrån en förmånenhet att vi önska vara med om att bestämma vilka som i närmaste hand skola råda över vårt fosterland och dess folk. Och att vi vilja, och högljutt fordra, att icke blott män utan män och kvinnor i samråd skola stifta landets lagar.

I samma stund som denna känsla av plikt och ansvar gripes oss och vi se våra händer bundna, då tändes i oss en helig eld, som inte kan slockna. Den håller oss ständigt varma, hur stark motståndets kyla än möter oss under arbetet. Och den fyller oss med en glödande tro som försätter berg

UTE STÄNGDA!

var gång vi tänka på, att samhället i politiskt avseende kan sägas jämställa kvinnorna med straffångar och förståndslösa.

Den orättvisa, som ligger i att vi förhindras från att i samma mån som männen bruka våra gåvor till allmänt gagn — den orättvisan och den skammen måste lyftas bort från oss och från vårt land.

Hur snart Sverige skall få hedern av att i denna omdaning få vara ett föregångsland jämsides med sina grannländer, det beror nog i främsta rummet på kvinnorna själva. Det beror på måttet av det nit och de offer de nedlägga på denna sak. Det beror på om de frikostigt ösa med fulla händer ur sin eller om de njuggt spara på sina krafter. Och vilka rika krafter finns det icke hos svenska kvinnor! Vi se dagligen nya och vackra prov därpå inom de mest skilda områdena.

Må vi alla, som arbeta för kvinnors rösträtt, gå fram med flammande hänförelse, vissa om att den dag vi lyckats förmå de maktägande att giva vårt lands kvinnor samma ansvar som männen i stat och samhälle — den dag har Sverige gjort en vinning och en ny lager fästats i kransen på moder Sveas huvud.

Ann-Margret Holmgren, f. Tersmeden.

**KVINNORNAS STÄMMOR,
SOM FORDRA RÖSTRÄTT**

Ljuda från hela Sverige från den långa vinterns och den ljusa sommarens land långt upp i norr ned till det bördiga soliga landet i söder, från de allvarliga skogs- och älvlanden i väster till Östersjöns kuster och från alla de växlande, än storslagna, än leende trakter, som finnas däremellan, från stad och från landsbygd.

Stämmorna ljuda från universitetsbildade och från dem som fått hålla till godo med folkskolebildning. De tränga sig fram från de mest skilda arbetsområdena.

Mödrar, som fått sig riktigt tillmätt av detta livets goda för sig och sina barn, mödrar, som få vända på penningen med omtanke för att få den att räcka till, mödrar, vilka lida nöd, stämma in i ropet om medborgarrätt. Det ljuder från dem, som hava stödet av en man, liksom från de ensamma kvinnorna, av vilka samhället fordrar att, om de hava barn, så skola de uppfostra dem utan samhällets hjälp. Alla de kvinnor, som arbeta utåt liksom männen, men icke äro deras likar såsom medborgare, fordra rösträtt.

Ropet ljuder från kvinnor av i mycket olika livsåskådning. Men i stämmorna av olika skiftningar går en ton, som ljuder lika; den växer sig stark genom samförstånd och

samarbete, den fordrar rättvisa åt kvinnorna. A. L.—n.

ÄNKAN I EFESUS.

En omöjlig dialog.

HAN (en opolitisk ung man): Allmän rösträtt — det begreppet acklar mig!

HON (aktiv medlem av F. K. P. R.): Då bör det vara er argement, att det tycks dröja, innan den blir införd här i landet.

HAN: Ja, gudskelov att vi inte har hunnit dit, och måtte det inte ske i min livstid. Men jag tillstår, att jag gärna ville se gränserna lite anordnunda uppljuterade än som nu är fallet.

HON: Nä så det ville ni ändå! Där kommer vi visst överens. Jag dyrkar inte heller idolen allmän rösträtt, fastän omständigheterna nödgår mig att då och då uppsända en smula rökelse till den inför folket.

HAN: Jag förstår, jag förstår. Ni drömmer i ert privata inre om ett elitvälde, en andens oligarki, som er sociala själ fördömer, och det med rätta. Ni, som sätter så stort värde på politisk rösträtt, att ni förmöter ert liv med att kräva den, skulle blamera er svårt, om ni förmäna någon annan detta eftersträfvade gods.

HON: Och är inte det just vad ni gör?
HAN: Jo visst, men det är ett annat kasus. Jag har ju privilegiet och aktar det så ringa så, jag värdar mig inte om att bruka det. Denna situation ger mig rätt att handskas med det efter behag, i allehanda fantasieexperiment.

HON (suckande): Ja, sådana som er har man ingen nytta av. Man får bara tacka för att ni inte ställer er i vägen.

HAN: Anej, nertrampad vill man väl inte bli. Jag föredrar alltid att vika åt sidan och stå och titta efter processionerna, som vältrar förbi in i framtiden.

HON: Förhårdade egoist! Men jag önskar i alla fall, att lite fler karlar vore som ni, för ni är i grunden oförarglig...

HAN: Det var ledsamt att höra, men jag förläter er, ifall ni inte menade vad ni sa utan drevs av det äkta kvinnliga begäret att rispa med knappar.

HON: "Äkta kvinnliga"? Där fångade jag dig, du urgamle Adam! Och jag som nästan trodde, att ni hörde hemma i tjugonde seklet.

HAN: Det var en förhastad inbillning och något mindre smickrande för mig än ni antar. Jag är inte från i går, jag är en seklernas produkt. Man har väl anor, vet jag.

HON: Ni framkallar bilden av ett väldigt stamträd, där apan klättrar från roten ända upp i högsta kronan och ut på de spädaste kvistarna.

HAN (godmodigt): Det är inte så illa att ha en ekvibrast till stamfar...

HON: En härmningsvirtuos framför allt. Jag har ganska länge förundrat mig över männens friska lust från historiens gryning och intill nu att skriva av och säga efter varandra.

HAN: Jag vill dock minnas, att det en och annan gång har presterats något originellt från vårt håll.

HON: Visst, visst. Ni har ju uppfunnit krutet, och när ert snille exploderar, så blir det vanligtvis kvinnorna som råkar illa ut. Ert våghalsiga forskningsbegär och ert titaniska hypoteslust åtnjuter så allmänt och rättvist erkännande, så det behöves ju inte vi två uppehålla oss med att konstatera. Nej, vad som ousägligt förvånar mig är er klippfasta barnatro på urfadernas orakelyttranden, ert sagolikt pietetsfulla fasthängande vid föreställningar, som uppstod i yrvakna hjärnor i kulturens morgonstunder. Därifrån härstammar såväl er envetna och tanklösa vana att hopslingra begreppen kvinna och kärlek som över huvud allt vad ni har att meddela om dessa bägge företeelser. Tele-machos kunde utan att väcka uppeende stiga rakt ur Odysseen in i Första kammaren och declamera, vänd åt Penelope på laktaren:

Gå nu i våningen in och dig ägna åt sysslorna dina,
vävens och sländans id, och befall tjänarinnornas skara
göra sin gärning med flit, men att orda kan
männerna anstå.

HAN: Numera går det ju galant för damer också, hör jag. Ni orerar som ett sammandrag av en ärgång Dagny, och det låter rätt plausiblet, men täl ni vid en invändning, vilket kvinnan inte lär göra, så vill jag i all ödmjukhet påpeka, att de gamle måhända var något klyftigare och redigare än ni i ert moderna högmod önskar medge och att vi senkomlingar i en virrig värld torde göra bäst i att lita på deras morgonkrya visdomsord, som allttjämt bekräftar sig.

HON: Ödmjukhet klär er inte och jag är förtjust i invändningar. Vad är jag själv annat än en enda invändning mot er och ert släkte? Ni påstår, att antiken mänskor hade lättare för att överblicka världssammanhangen än vi och att erfarenheten fortfarande bekräftar deras utlåtanden.

HAN: Jag hör ni är var van att svinga ordförande-klubban och resumera diskussionsinlägg.

HON: Liksom ni att leda diskussioner på irrvägar. Men jag släpper inte träden. Ni har inte bemött mig med något argument, ni har bara, med en liten vridning, erkänt riktigheten av min tes om er blinda tro på de äldsta röster, som förnummits i frågan. Bekräftelserna, som ni viftar med, ligger i ingenting annat än varje nya generations vittnesbörd om denna tro, och dessa bekänelser har under århundradena hopat sig till den grad, att bara massan verkar med en förkrossande övertygelsemakt. Det finns ett mönsterexempel på denna process: "Änkan i Efesus". Känner ni den historien?

HAN: Vafalls? Vad för en änka? Hon med skärven? Ack nej, ursäkta, nu minns jag; ni menar den förtjusande novellen av Petronius, en ypperlig författare, men inte just för damer... Detta masterstycke av senklassisk konst och spiritualitet kunde Maupassant ha skrivit.

HON: Ja då, mycket lätt, och ni med, och vem som helst efter Petronius. Denna historia, som linceras av en estetsnobb i kejsar Neros anuprua societé, har väckt otrolig anklag ända bland de beskedligaste och mest lantligt ofördärvade människor; den förlustade under medeltiden våra sago-hungliga nordiska förfäder och fastän ursprungsbeteckningen länge sedan fallit bort, cirkulerar den genom hela den nutida kulturatmosfären. Historien är väldigt rolig och raffinerat fyndigt hopkommen, det kan ingen bestrida; den sammanfattar i en överträffligt grym bild allt skaldejoller om kvinnans karaktärslöshet, sensualitet, föreställning och lättfärdiga glömska. Från den efesiska matronan, som fastande och gråtande bidar döden i

en öppen kista vid sidan av gemälens lik och som av en käck officer, som intränger i gravvalvet, låter förlända sig till en liten festmåltid mellan kistorna, varpå hon glattigt tågar ut i livet med den nye älskaren, från denna vidlyftiga dam härstammar i rätt nedstigande led den senaste skämt-tidningsänkan, som mellan snyftningar sneglar ut öfver den svartkantade näsduken efter benägna spekulanter. Den ofesiska matronan har gjort åkan till en stående komisk figur och ånkesorg till en fars. Ni minns väl de unga och medelålders ankornas roll i moderna romaner och teaterpjäser. Alltid demimonde. En budoarparfym från gravvalvet i Efesus svavar eggande omkring dem. Har det nu någonsin fallit någon in att prova dessa Petroniuskapsler med erfarenhetens måttstock, har någon vågat sig på att misstänka och kontrollera deras psykologiska sanning? Men öppna era klassiskt bländade ögon, och ni ska uppdaga massom av ånkor, som antingen orubbligt frofäst sörjer en älskad make eller i stillhet njuter befrilsen från bojar, som de aktar sig att riskera en gång till. Detta är i varje fall de två huvudtyperna. Anklingen däremot, den i litteraturen så varsamt omhuldade, står inte han i verkligheten värdigt vid den ofesiska matronans sida? Kan ni föreställa er "tälamodet på en grav" i manlig gestalt?

HAN: Nej, bara i en kvinnas — eller en hunds.

HON: Jag håller till goda, eftersom ni inte har något värre dräpande att anföra. Ni är för övrigt en obehaglig mänska.

HAN (blidkad): Det låter höra sig. Nyss var jag oförarglig.

HON: Det var när vi höll på med rösträtt.

HAN: Är det inte egentligen det vi har talat om hela tiden?

HON: Jo, naturligtvis, en smula indirekt. Jag ville ge er ett prov på hur väl kvinnorna behöver sin rösträtt till nödvärn.

HAN: Och samtidigt har ni stärkt en opolitisk yngling i hans böjelse att övva sin rösträtt på de fria marker, som sträcker sig utomkring politikens inhägnade mötesplatser.

HON (leende): Ja, därute har ni tillfälle att göra oss mycket ohägn.

HAN (belåten): Liksom Petronius. Tack!
Huck Leber.

UR "NYA NUTIDSFRÅGOR".

Svenskarna äro ett litet folk, men de skulle ännu en gång kunna fördubbla sitt antal icke genom erövringar i främmande land, utan genom att fördubbla antalet av dem, som bära ansvaret för samhällets välgång. Fordomtima, då riket hotades av fara, brukade man kringskicka riksdagsbesluten i de olika landsändarna för att därigenom indraga så mångt som möjligt i det gemensamma ansvaret därför. Sveriges välfärd var den tiden för mycket grundad på fysiska maktmedel och Sveriges kvinnor också andligen för svaga för att vara med om detta ansvar. Men nu ligger Sveriges väpnade rik i sköld och pansar, och Sveriges kvinnor äro medvetna om att nu äga den kraft, som ger mod att upptaga ett nytt ansvar, nämligen medbestämmanderätten i de lagar, efter vilka även de skola styras. Den kraften längtar att helt få ställa sig i fosterlandets tjänst och att få vara med om att skapa det Sverige, som en gång skall göra sin rikedom ärad inför världen.

Lydia Wahlström.

EN VÄRLDSRÖRELSE.

Om den stora rösträttsalliansens kongress i London under sista veckan i april antag jag att både trogna och otrogna läst i tidningarna. Man vet, att det var en församling av kvinnor från alla civiliserade folk — som tyckas vara 22, efter som just så många länder voro representerade på kongressen. Man vet att i alla dessa land arbeta föreningar för att skaffa kvinnan rösträtt, somliga ännu vid foten av backen, andra halvvägs, andra helt nära dess krön, man vet, att somliga ha arbetat i 60 år och andra i 2, somliga med mildhet och andra med kraft, men alla med envishet och uppoftning. Man vet att Finland, Norge och Australien äro segrare, man vet, att alla vi andra mena att bli det.

Men jag, som ändå "skrivit många värktum" med syfte att ge litet av vad vi kände av andakt och rörelse, av glädje och beundran, med syfte att låta er veta, hur det var befriande högt till taket och hur lätt att andas i vårt stora internationella rösträttshus, jag misstänker att allt detta är något, som fortfarande är eder fördolt. När jag möter människor, som säga: Det var väl roligt i London, ser jag så sällan den heliga

CARRIE CHAPMAN CATT.
Ordf. i Internationella kvinnorösträttsalliansen.

glimten i ögat, och det händer, att jag ertappar mina goda vänner med att titta på min nya hatt och tänka på bodarna i Oxford Street.

Ni utomstående gå här hemma i ert dagliga knog eller er dagliga lättja. Ni läser om oss i tidningarna, mycket hoppar ni också över. Ni ser, att en ny förening bildas där eller där, att ett föredrag hållits, ett möte annonseras, och så tänker ni: jaha rösträttskvinnorna, de skulle gifta sig, så fick de annat att göra, men de är väl för gamla, eller: ja, det är ju gott, att någon ids sköta om'et.

Men vad ni icke ser, är den levande anden i alla dessa torra fakta, vad ni icke ser, är själva arbetet och kraften, som driver, och vad ni icke ser, är arbeterskorna själva. Därför är ni, som en som betraktar kyrkfönster utifrån, finner det dött, färglöst och avvigt och sedan går bort och föraktar.

Och vad ni till slut alls icke ser, är vad vi, om vi icke förstätt det förr, lärde på Londonkongressen: att något sker inom den ariska rasen. Vad sker? Det sker, som måste ske såsom en obönhörlig konsekvens av industrialismen och den stora med den sammanhängande oblodiga samhällsrevolutionen, som blev så skickelse-

CHRISTABEL PANKHURST.

diger också för kvinnan, fast hon icke alltid märkte det själv. Det sker, att kvinnan mist en verksamhet, förlorat den åt män och maskiner, och är på väg ut att finna en ny. Det sker, att hon blivit en samhällsmedlem och det sker, att hon revolterar mot att vara en omyndig sådan.

Nej visst, alla kvinnor äro icke med, icke brinnande för tanken, icke ens hälften, icke ens fjärdedelen. Men i varje land finnes en trupp, större eller mindre och alltid växande, som bär upp och för fram denna ariska rörelse, och vi måste minnas, att för ett tiotal år sedan var idén om kvinnorösträtt endast ett fåtals egendom och hopens åtlöje.

Om den stora massan av kvinnor och deras förhållande till rösträtten, få vi väl säga barmhärtigt att "deras behov av den är deras skri efter den". Och de, som icke behöva strida för rätt och bröd, emedan de ha mer än nog av bägge delarna och icke först vad andra sakna, må de krypa upp i sina soffhörn och tuga!

Men det är oss icke nog att vistas på uppenbarens berg som i London eller att hemkoma kontempera vad ni sett. Vi måste gömma det som en eld i vårt hjärta och gå bort och arbeta. Men då vi börja arbetet för första gången eller ta upp det på nytt som de flesta av oss, då är där åter ett minne från Londondagarna, som stiger upp för oss, ett minne utanför kongressen — minnet av suffragetterna.

Ni ler, vi göra det icke. Vi ha ju sett dem ligga i som arbetshestar för ett stenlass, tätt efter marken, framåtböjda, med varje sena spänd och varje nerv som en bågsträng, med blicken som är en troendes och ett barns, koncentrerad på målet och vid den slutna munnen ett drag av den energi, som övervinnet döden.

Vi ha sett dem arbeta, somliga obemärkt, somliga inför allt folket, ingen för rikedom eller anseende. Vi veta hur de upprepa samma saker, som inför en ouppmärksam skolklass, finna nya variationer som för att roa ett kinkigt barn, aldrig äro utan resurser, aldrig utan förtröstan, stundom kanske utan glädje, men aldrig utan tålmod.

Ni, som läser detta, ni rycker på axlarna utan att förstå vad alla dessa intryck betyda för oss. Eller ni suckar och säger: ja, det kan vara något, men det är i London, det. Då säger jag er, mycket av allt detta finns här mitt ibland er, hos de svenska rösträttsarbeterskorna. Endast ni har icke märkt det, ty lekamigen talat ha de icke gått i fängelse, och de ha kanske icke ropat på torgen. Men kom med och se, kom till våra möten först och främst dessa dagar och tag reda på, vad rösträttsfrågan är och vill. Kanske skall ni finna att den är så pass stor och viktig för denna och alla tider, att ni vill ha ett ord och en hand med.

Ni skall vara välkommen!

Elin Wägner.

MÅL OCH MEDEL.

Målet för F. K. P. R:s verksamhet är, såsom namnet anger, politisk rösträtt för Sveriges kvinnor. Kravet på rösträtt, som är nyckeln till kvinnornas frigörelse inom alla områden, ingår som ett av de viktigaste momenten i all kvinnorörelse, men utgör den enda punkten på F. K. P. R:s program, den på vilken dess verksamhet koncentreras.

Målet hava vi klart för oss. Att det för ernående härav fordras arbete, arbete och åter arbete borde vara självklart, men ofta märkes att medvetandet härom ännu icke trängt igenom, ej riktigt gått oss in i blodet. Hittills hava vi i stort sett inskränkt oss till att framställa och bevisa det teoretiskt berättigade i vårt rösträttskrav, och detta har också nu fått sin officiella bekräftelse av den folkvalda delen av Sveriges statsrepresentation. Denna förberedande del av vårt arbete är sålunda slutförd. Men målet är ej härigenom vunnet, det återstår oss att göra rösträttskravet levande, såväl för de herrar politici, vilka hålla på uppskov, som för den stora, ljumna allmänheten och särskilt för de lager, som ännu stå mera främmande för vår rörelse, såsom t. ex. allmogens kvinnor. Härför fordras också arbete och framförallt personligt, målmedvetet arbete. Vi måste var och en sätta in hela vår kraft i striden, ej låta något tillfälle gå förlorat att föra talan för vår sak. Härvid hava vi mycket att lära av de engelska rösträttskvinnorna, vilkas intensiva arbete, offervillighet och hänförelse måste stå såsom ett exempel för de rösträttskrävande kvinnorna i alla land. Icke så, att vi kritiskt skola adoptera alla de medel de använda för att i sitt eget hemland föra fram sin sak. Vårt arbetssätt måste lämpas efter vårt eget folks kynne, men låtom oss — lämpat efter våra förhållanden — taga efter det bästa i deras rörelse: efterlikna dem i energiskt arbete, i offervillighet — utan pengar kan ingen rörelse föras framåt — i ansvars-

känsla inför en åtagen uppgift, i uppfinningsrikedom för att göra vår sak populär. Stillestånd betyder död.

Ett viktigt led i vårt arbete är att skaffa oss övning och erfarenhet i offentlig, såväl kommunal som politisk verksamhet. Vi böra därför gå in i respektive partiernas organisationer och skaffa oss den politiska träning vi behöva för att kunna använda vår rösträtt. I förvissning om att vi snart skola nå vårt mål, få vi ej dröja, isynnerhet som vi genom aktivt deltagande i politiken bäst stödja och föra fram vår sak. Lära de män, som nu teoretiskt äro våra vänner, känna oss som goda, pålitliga arbets- och partikamrater kommer deras intresse för vår sak att bli levande, ej blott en död programpunkt; och våra motståndare, de övertygas bäst på detta sätt.

Alltså! Ny kraft i arbetet att sprida intresse för vår sak och värva nya medlemmar! Ökat politiskt intresse bland kvinnorna, tagande sig uttryck i handling. Högerkvinnorna hava det svårast — de måste ännu arbeta för att få lov att verka i partiets tjänst. Högermännen äro ännu ej huru de skada sitt parti genom att stöta bort kvinnorna. Vänsterpartiernas kvinnor hava det lättare. För alla bjudes detta är rikt tillfälle till verksamhet. Det gäller att bearbeta opinionen i landet, att verka så, att vid nästa års landstingsmannaval kvinnornas rösträttsfråga blir en programpunkt, på vilken kandidaterna stå eller falla. Låtom oss i tid börja genom att taga reda på de nuvarande landstingsmännens ställning till vår fråga. Äro de fiender, måste de inom alla partier motarbetas, och andra, rösträttsvänliga kandidater uppställas. Det gäller att få en ny, rösträttsvänlig första kammare.

Låtom oss arbeta i den fasta övertygelsen, att rösträtten för oss är huvudfrågan. Intet annat än politisk rösträtt kan giva kvinnorna det ansvarsfulla medborgarsinne, som de måste äga för att göra verklig insats i landets allmänna utveckling.

M. Staël von Holstein.

DEN KRISTNA KVINNANS STÄLLNING TILL RÖSTRÄTTSFRÅGAN.

Det synes mig, som hade de kristna kvinnorna i vårt land ingen ursäkt, när de hålla sig främmande för det arbete, som i vår tid bedrivs för att öppna väg åt kvinnan till politiska och sociala rättigheter. Innebörden av denna rörelse — och sättet på vilken den ledes borgar härför — är ju att genom kvinnans ingående i politiska och sociala förhållanden däri söka införa den anda av mildhet, barmhärtighet och rättvisa emot de svaga i samhället, som i allmänhet är mer utmärkande för kvinnan än för mannen.

Det är Jesu Kristi ande, som mer och mer måste genomsyra samhällena och skulle de kristna kvinnorna icke vara med att arbeta därpå? Jag vet att härtill säges: ja, på ett indirekt sätt, genom att inverka på mannen, men då svarar jag: det ena skall du göra och det andra icke låta; ett inflytande till det goda är värt att givas både direkt och indirekt.

"Rätt hava Seloehals döttrar talat" var Herren svar när Israels modiga, unga kvinnor inför Mose och prästen Eleasar, inför stamhövdarna och hela menigheten fordrade en "besittning" ibland deras fäders bröder. Jag tror att samma ord skall av Herren själv uttalas över de kvinnor, som av kärlek och nitäsikan för rättfärdighet fordra att deras röst blir hörd i kampen för Gud, för hem och för fosterland.

Anna Roos.
Ordf. i K. F. U. K.

"Ingen av de sysselsättningar, som innefatta handhavandet av statens angelägenheter, tillhöra kvinnan såsom kvinna eller mannen såsom man; men naturliga gåvor finnas här och där lika hos bägge könen, och för så vitt angår hennes natur kan kvinnan lika väl som mannen lämnas tillträde till alla företag."

Plato.

VARFÖR — DÄRFÖR.

Var finna en mark så väl upplöjd för rösträttsrörelsen, som bland nykterhetsrörelsens anhängare? Det är ju just nykterhetsrörelsens styrka detta att den, börjad som en religiös väckelse, småningom utvecklats till en social rörelse, som, genom att gripa in i dagens alla frågor av sina anhängare kräver stora kunskaper. Och den som vill stava och kan lägga samman, finner också hur just genom ett under årtionden inom loger och föreningar bedrivit planmässigt ordnat upplysningsarbete — genom sociala föreläsningar, studiekurser, vandringsbibliotek, för att icke tala om den fostran, till vilken blotta medlemsskapet i en fast organisation bidrar — nykterhetsrörelsens framsyntare ledare utfört ett för rösträttsstanken, om än indirekt, synnerligen värdefullt förarbete. Därtill kommer att nykterhetsrörelsen, till ovanskelig heder för dess medlemmar, framarbetats och fortfarande bäres av landets i ekonomiskt hänseende svagare element, och att dess anhängare, de vakna, därför i kampen för det dagliga brödet, ha riktiga tillfällen lära sig inse vikten av även kvinnlig rösträtt. Må sedan vara, att det bland landets cirka 500,000 nykterister givas individer, ja t. o. m. föreningar, som i sin blinda konservatism, på isynnerhet det religiösa området, stirrat sig så slöa på detaljer eller kanske startformen, att de ej ännu kunnat ruskas vakna till insikten, att just rösträttsrörelsens mål, allmän rösträtt lika för kvinna som man, är ett av nykterhetsrörelsens kraftigaste medel för näendet av dess mål, rusdrycksförbudet.

Skall den kvinnliga rösträttsrörelsen, som hittills i stort sett mest samlat kvinnor ur de välsituerade klasserna, inom rimlig tid nå målet, gör den därför nog så klokt i att med sig söka amalgamera detta demokratiska krafttillskott.

Men tänk om verkan bleve retroaktiv! Tänk om Sveriges bildade kvinnor en vackert dag skulle vakna till medvetande om det

ansvar de påtaga sig genom att stå likgiltiga inför en av samhällets livsfrågor! Tänk om Sveriges bildade kvinnor skulle ställa sig sida vid sida med de kroppsliga kvinnorna, som under daglig strid för sitt livsuppehälle glatt offra kvällens ro, eller mödosamt förvärvad slant för att i sin ringa mån bidra till undanröjandet av frestelser för det kommande släktet! Våra dagars nykterhetsrörelse avser icke att rädda drinkare — sätta ny klut på gamla kläden — nej, den avser icke likhet med varje annan modern rörelse för förekomma, att fria samhället från fallgropar, barnen och ungdomen till godo.

När alkoholen numera är avskriven som näringsämne och endast återstår som njutningsämne, men sjukhus-, idiotanstalter, fängelser, bordeller etc. bevisligen icke ringa grad fyllda just tack vare denna njutningsämne, kan då verkligen den kvinna, som vill räknas till de bildade och etiskt tänkande, längre stå likgiltig? Det klagas, att klasshatet växer. Är det mannen så underligt, när den obildade kvinnan i sin kamp för att rädda egna och andras barn från frestelser dagligen har för ögonen, hur den bildade kvinnan-modern inte ens kan offra ett av sina njutningsämnen! Ölkaféer, krogar och bordeller innehavas som regel ännu av kvinnor. Behövs mannen den bildade kvinnan med sina förutsättningar för det oerhörda upplysningsarbetet, som ännu återstår?

Nej, må alla Sveriges kvinnor i känslan av ansvar enas till dugligt arbete för målet — ett sunt samhälle.

Arla Wallis.

KVINNLIGHET OCH RÖSTRÄTT.

"Jag bryr mig visst inte om någon rösträtt."

När man hör en kvinna uttala de orden, kan man i de flesta fall vara övertygad om, att där hos den talande finnes en liten biasikt: att giva eventuellt närvarande åhörare av det manliga släktet ett intryck av ljva, stilla och osjälviskt kvinnlighet. I de fall, där icke en sådan biasikt förefinnes — och rättvisligen bör erkännas, att även sådana fall förekomma — anser likväl vanligen den talande, att det naturligtvis är mera osjälviskt att icke bry sig om ifrågavarande rättighet än att yrka på den.

Och dock är det oftare själviskheten än osjälviskheten, som gör en kvinna likgiltig för denna rätt.

Att det icke kan vara något nöje att stå i kö för att lägga en valsedel i en urna är ju tämligen klart. Icke heller bör det kunna innebära någon tillfredsställelse för ens den allra blygsammaste maktkänsla att äga en rätt, som äges av hundratusentals

andra. För den nu arbetande och verkande generationen av kvinnor, kan det knappast heller medföra någon fördel. Ty medan all annan politisk verksamhet kan medföra — och ofta nog medför — sin belöning i form av framgång på levnadsbanan, kan en nutida kvinna, som på något sätt verkar för den kvinnliga rösträtten, vara viss om att väcka misshag hos en anseelig del av de makthavande inom samhället och har i gengäld sällan något slags personlig fördel att förvänta, vare sig i närvarande stund eller när en gång den kvinnliga rösträtten är ett fullbordat faktum. Ty om än säkerligen, efter det den kvinnliga hälften av nationen erhållit medbestämmanderätt i politiska och sociala frågor, livet kommer att på något sätt bli lättare för kvinnorna — särskilt vad beträffar arbetet för livsuppehället —, är det dock knappast troligt att denna förväntade ljusning omedelbart efter reformens genomförande kommer att visa sig.

Nej, de rent själviska synpunkterna böra verkligen knappast kunna locka en kvinna att arbeta för rösträtts-saken. Men man missuppfattar alldes den kvinnliga rösträttsrörelsen, om man ej tar i betraktande, att det för åtminstone många av dess ivrigaste förkämpar är fråga icke om en rättighet utan om en skyldighet: den skyldighet man känner såsom människa, såsom kvinna — och jag vill tillägga: såsom kristen — att i det gemensamma hem för män och kvinnor, som heter samhället, göra vad man kan för det hela och särskilt för att hjälpa de svaga och värnlösa barn och äldre, sjuka och fattiga, övergivna mödrar, misshandlade hustrur, kvinnor, som arbeta för svältlöner — alla dessa, för vilka det icke är bra ställt som det är i det moderna samhället.

Om det som kallas kvinnlighet har som sitt mest framträdande drag moderligheten — och därom tyckes ju flertalet vara ense —, och om i begreppet moderlighet innefattas all omhet för de svaga, all önskan att hjälpa de lidande, att skydda de värnlösa — då förstår jag för min del icke, huru en verkligt kvinnlig kvinna kan stå likgiltig eller avvisande gent emot arbetet för kvinnans politiska rösträtt.

Anna Maria Roos.

En fordran, som är rättvis och nödvändig, måste förr eller senare uppfyllas, och som sådan måste man betrakta kvinnornas önskan att i full frihet och medvetna om samma ansvar som männen få sköta sitt arbete, bevaka sina intressen och medverka till fäderneslandets framåtskridande.

Selma Lagerlöf. (Ur en rösträtts-petition.)

mätna jämförelser oss emellan? Ej ett ord till. Jag vill nu vila och sova efter detta obehagliga samtal."

Eva satte sig ned vid trädets fot och lutade sitt trötta huvud mot dess stam. Så långt hon kunde minnas tillbaka hade hon suttit där nere och långat dtupp. Dessutom önskade hon sig nu en luskad frukt, ty luften var kvalmig och det ångade från den heta sanden. Men hon vågade ej med begäran därom väcka sin make, som redan sov i djupa drag.

Hon suckade.
Och hennes suck steg till himlen. Som en ljungeld för rättvisans ängel ned till paradiset. Han gav trädet, vid vilket Eva satt, en kraftfull skakning, och Adam föll pladask till marken. När han kommit på fötter igen, tog ängeln honom vid örat och sade i skarp ton:

"Adam, du har blivit en inkarnerad egoist. Och minnesslös därtill. Du och Eva fick lustgården tillsammans. Trädet är lika mycket hennes som dina. Var ta: du din härskarton ifrån? Vem gav dig rätt att neka och tillåta? Du talar om skönhet och poesi. Var skön och poetisk då själv i första rummet. Evas behagfullhet skall utvecklas i frihet och efter hälsans lagar, inte efter dina nycker. Med din hjärtlös självishet passar du ej längre i paradiset. Du måste härifrån. Men kom ihåg, att till det Eden kommer du ej åter, förrän du vill leva efter den regeln: gör åt andra vad du vill de skola göra dig. Nu bort, ut!"
Ondskefull, ej ångrande, gick Adam ur paradiset och drog Eva med sig. Ängeln lät det eke. Han tyckte Eva var ett ömkligt sjåv och tänkte: kommer hon ut i kamp och strid för tillvaron, blir hon kanske litet duktigare.

Därpå stånge han grindarna och vred om låset. Till sist ropade han med stentorsstämma efter de bortgående: "Så länge bland era avkomlingar självisheten i godhetens, vishetens eller skönhetens namn förtrycker de svagare, gif dem denna min hälsning: Endast rättvisan öppnar ånyo paradiset port."

Det var den gamle Adam, som i Eva endast ser en könsvarelse, och motsätter sig, att hon vill vara något annat. När hon vill utveckla sina överiga mänskliga anlag, kämpar han emot och uppehåller därigenom på alla områden den så kallade könskampen. "I könskampens tecken går allt hans görande och tänande."

Helt annorlunda är den nye Adam. Han är feminist. Han anser ej, att män och kvinnor böra motarbeta och förtrycka varandra, utan hjälpa varandra att leva. Den feministiska rörelsen går ej i könskampens tecken. Den finner tvärtom allt slags könshat sjukligt, oförnuftigt och osympatiskt. Icke förty på sådana orimligheter sett dagen, som att en rättvisans föregångsman i vårt land, en Carl Lindhagen, fått tillytelse i pressen att vilja hålla könsstriden i gång. Sällan har väl sanningen varit mera fjär-

ARBETARUNGDOMEN OCH KVINNORNAS RÖSTRÄTT.

Arbetarungdomen, som i likhet med hela sin klass satt sig det stora målet före: en högre och finare mänsklighet, förstår, att den för vinnande av detta mål måste ha kvinnan med. Också ökade ju nyligen hela landet av indignierade protester från denna ungdom mot den oss påtvingade Lindmanska rösträttslagen främst därför att den utslutit ungdomen och kvinnorna.

Men genom ett dylikt misstroende votum

SUFFRAGETT I FÅNGELSE.

mot två så stora grupper av medborgare har ock samhället erkänt sin egen ofullkomlighet. Nog måtte väl var och en förstå, att det är något sjukt med hela samhällskroppen, då den icke tror sig om förmåga att fostra egna medlemmar till ansvar. Men kan då ansvarskänslan höjas genom ständigt misstroende! Och kunna samhällets lyten någonsin avhjälpas, då icke de som lida mest därunder — kvinnorna — släppas fram för att påvisa dem.

Den gemensamma skymfen har dock bidragit till ökad förståelse mellan ungdomen och kvinnorna. De båda grupperna inse nu bättre än förut nödvändigheten av att stötja varandra i striden för rättvisa.

De, som fått bära alla det nuvarande samhällets tyngsta börder, äro arbetarkvinnorna. De tryckas ner av fattigdom, okunnighet, fördomar och lagar. Privatkapitalismen, som framskapar dessa missförhållanden, driver kvinnorna ut i förvärvsarbete, varigenom allt arbete på egen utveckling åsidosättes såväl som barnens vård och fostran, hemmen söndersplittras och moderskapets rätt och lycka förnekas dem. Moderskapet, som dock skulle vara kvinnans största och skönaste insats i arbetet på mänsklighetens förädling.

Ett steg i riktning mot frigörelse ur dessa förnedrande förhållanden är rösträtten. Men full och slutlig frigörelse kan blott ske genom upphävande av det privata monopoliet på produktionsmedlen och genom socialismens förverkligande. Och till ernående av detta mål skola arbetarkvinnorna använda sin rösträtt. Stödjuret bakom deras strävanden står därför hela arbetarklassen och icke minst dess ungdomsrörelse. Så skall väl till sist även arbetarklassens kvinnor vinna möjlighet till utveckling och förädling. Och detta är icke det minst viktiga för vår klass' frigörelse såväl som för alla klassers frigörelse till — en hel och skön mänsklighet.

Genom att utestänga ungdomen och kvinnorna från allt medinflytande på lagstiftningen, har man utestängt en stor fond av hänförelse och idealitet. Vore det ej lyckligast om de kompletterade och uppvägte varandra! Kanske då bleve ej längre lagarna hårda kedjor, som hindrade individernas rörelsefrihet och som kunde sära till döds, ifall individen är män om att hävda sin personlighet framför allt annat. Kanske de då i stället bleve till mjuka blomsterslingor, som i skönhet och styrka hölle människoramma samman i vackert samliv.

Emma Gustafson.

VARFÖR SKOLA KVINNORNA VÄNTA?

Den frågan gjorde jag redan 1905 utan att ännu ha fått något tillfredsställande svar. Vad som på sistone bjödits från de o villiga sida, har varit en parodi på förnuft, logik och statsmannavisdome. I ren översättning lyder det så: kvinnorna skola vänta, därför att vi män ha makt att låta dem vänta. Skönheten och lyckan i "att have makt till at skaffe Retten Sejrr" * förstår inte vi män.

Att vidare resonera med den gamle Adam om kvinnornas medborgarrätt, är bortkastat besvär. Hans resonemang - är så puerilt, som om han blivit barn på nytt. När man är tvungen att underhålla sig med honom, är det därför lämpligast att övergå till sagornas gebit, vilka, om de äro lättfattliga och ej ansträngande långa, kanske kunna uppfångas av hans antediluvianska hjärna.

Det var i Edens lustgård, en varm dag vid middagstiden. Adam halvåg, sakta gungande, på en gren i ett skuggrikt träd.

"Jag tror jag klättrar upp till dig i trädet", sade Eva i ödmjukt frågande ton.

"Det får du ej göra, min lilla vän", svarade Adam, "det skulle jag ej tycka om."

"Käre Adam", fortsatte Eva, "du måste dock medge, att du har trevligt där uppe. Du räcker så många frukter du vill, blott du sträcker ut handen, bladen fläktas svalka omkring dig, och solen när dig ej. Här nere gassar det så hett, marken är hård att vila på, och några frukter kommer jag ej åt."

Då sade Adam förebrående: "Kvinnor, du börjar bli av förnöjd. Kastar jag ej ofta med frukter till dig, så mycket jag anser dig förtälsad? Du vet varför jag förbjudet dig att klättra upp i träd. Du skulle bli okvinnlig, oskön och poetisk. Jag ryser vid blotta tanken på, att du skulle göra ograciösa rörelser. Låt oss aldrig mer tala om denna sak."

"Ännu ett ord, älskade make", bad Eva. "Kan du undra på, att jag vill plocka mig några frukter själv. Du ger mig alltid så enförmigt av samma slag. Även skulle jag gärna vilja ägöra själv, hur mycket jag tål. Låt oss komma överens om, att du gör som jag. Jag blundar, när du någon gång uppför dig klumpigt. Mitt estetiska sinne är lika känsligt som ditt, men jag vill dock aldrig inkräkta på din frihet och välbefinnande. Slut därför ögonen en liten stund, medan jag klättrar upp, så lider du ej av mina ovana, tafatta rörelser."

"Är det möjligt", utbrast Adam, "att jag hör rätt? Glömmer du all anspråkslöshet och gör för-

* Georg Brandes' tanke om den högsta lyckan.

ETT ORD TILL KVINNORNA. EVOLUTION OCH REVOLUTION.

Det finnes väl för närvarande få ord i språket, som så ofta missbrukas som innerst evolution. Idéer och handlingar, som till sin ordning rot äro revolutionära, föras fram under slagordet "evolution". Dagligen och stundligen kunna sansade och lugna kvinnor konstatera den sorgliga begrepps-förvirring härvidlag, som de s. k. feministerna göra sig skyldiga till. Men för oss, som ha förnämligt upptäcka revolutionens ulv, även om hon uppträder i evolutionens fårakläder, har det varit en verklig tröst att se den fasta hållning, som våra andliga ledare, kyrkans män, i allmänhet intaga i den strid, som kvinnoemancipationen uppväckt. Gud ske lov, sådana skandaler, som Canon Scott Hollands rösträttspredikan i St Pauls katedral i London ha vi hittills undslupit. Men det synes, som om draksådden skulle spira upp ända här. Sakerligen gör jag mig till tolk för många öron, då jag spörjer: Vad det skall bli av oss, om t. o. m. från biskopliga läppar utgå sådana ord, som nyligen — om huvudstadstidningsreferat äro sanna — lära ha uttalats vid en flickskoleavslutning i en stad i mellersta Sverige: att kvinnorna ha lika tillträde, som männen till himmelen. Väl är det saunt att samma man vid detta tillfälle yttrat många verkligt tänkvärda ord om tidens svårartade företeelser på det kvinnliga området, men detta kan näppeligen upphäva den revolutionära tendensen i uttrycket lika tillträde etc.

Var och en vet ju, hur nutidskvinorna försöka apa efter männen, t. o. m. i fråga om slutlednings-konst. Och därför så komma de naturligtvis att säga, att, när jorden så mycket som möjligt bör göras till ett himmelrike, och kvinnorna och männen äro lika berättigade i himlen, så böra de också vara det på jorden.

För visso är innebörden i det nämnda yttrandet fullkomligt revolutionär, och man måste på det djupaste beklaga, att det blivit fällt. Må vi kvinnor i stället i ödmjukhet begrunda kyrkofadern Tertullianii ord: "Vet du icke, att du är en Eva? Guds dom över hennes släkt har icke upphört att verka. Du är djävulens port, du har brutit inselet på kunskskaps träd och därigenom först av alla brutit mot Guds bud, du har förfört den, som djävulen själv ej kunde komma nära". Och låt oss med denna uppfattning till utgångspunkt i enlighet med en sund evolutionens lag hoppas på en liten plats vid dörren till himmelens salar, — men icke på att få komma därin på samma villkor som männen.

Justina P.

"De, som äro fullkomligt nöjda, sitta stilla och göra ingenting, de som icke äro fullkomligt nöjda äro världens enda välgörare."

W. S. Landor.

ran. Han tog bland de första sin bestämda position för politisk och social rättvisa åt kvinnorna. Att han mer än en gång sagt den gamle Adam sanningen om dennes egenvytta, det har varit inlägg mot, icke för könskampen. Att vilja ha kvar kvinnorna som en icke medbestämmande, blott lydande och tjärande underklass går ofta tillsammans med mer eller mindre maskerat könshat och uppenbara självkärlek.

Det är ofta bland könssegenkärlekens prototyper man finner de värsta antifeministerna.

Vi rösträttskvinnor, som vilja ha bort allt klassförtryck, räkna därvid på den växande rättviskänslan hos folket i dess helhet och icke minst på den nye Adams hjälp.

Han är vår vän, vår son, och vi älskar honom.

Frida Stéenhoff.

"En kvinna är enligt naturens gudomliga ordning:

- I. En Förständig Varelse: med all en sådan varelses rättighet och höghet.
- II. En Människa: med all en människas rättighet och höghet.
- III. En Medborgare: med all en medborgares rättighet och höghet.
- IV. En Vän: för alla sina vänner.
- V. En Släkting: för alla sina släktingar.
- VI. En Husmoder: för hela sitt hushåll.
- VII. Och äntligen allrasist en Hon, en älskarinna för en viss lycklig karl, eller, om ni hellre vill, en hustru."

Thorild.

"Vårje kvinna skall vid viss ålder vara myndig och hava fullständig politiska rättigheter lika väl som varje man, av vad folk- eller yrkesklass som helst hon eller han är.

C. J. L. Almqvist.

"Fädernesland, du som jag mycket älskat — — gif dem, gif, för din egen framtid skull åt alla dina döttrar, vad du nekade min ungdom, frihet, framtid, ett hem för andens liv!"

Fredrika Bremer.

Om kvinnan genom sitt deltagande i det ofentliga livet, skall bli en stor, ny, framstegs-främjande insats — då bör hon ej allenast intet förlora av den moderskänslans makt hon redan äger: hon måste tvärtom fördjupa och utvidga den.

"Livslinjer". Ellen Key.

ANTIS LOGIK

eller

Varför fru Johansson tycker att madam Pettersson ingen ved behöver.

När en man som argument mot kvinnornas politiska rösträtt anför: "Inte vill min fru ha rösträtt, inte", så bevisar detta uttalande ingenting annat, än att hans smak vid valet av hustru fallit på en medlem av de politiskt och socialt sovandes och ansvarslösa stora klass, sammansatt såväl av kvinnor som män.

Låt oss höra skälen varför "min fru" icke vill ha politisk rösträtt.

Hon kan inte inse varför kvinnor vilja bråka med något så ledsamt som politik, då det finns så mycket roligt i världen. För resten ordnar ju hennes man och hans vänner nationens angelägenheter på det utmärktaste sätt.

Hon kan inte inse, varför kvinnorna skola ha politisk rösträtt för att bevaka sina ekonomiska intressen — icke behövs det. Hon får så mycket pengar hon vill ha av sin snälle man, liksom förut av sin snälle pappa.

Hon kan inte se någon anledning till allt detta skriket om äktenskapslagens brister. Och när man har en så snäll och rar man som hon, bör man visa sin tacksamhet mot honom och försynen genom att vara nöjd. Eljes kunde ju folk tro, att hon inte vore lycklig i sitt äktenskap.

Hon kan inte finna ett samhället har några brister, som icke genast bli avhjälpta. Stat och kommun ge många miljoner om året, säger hennes man, till sjuka och fattiga, så de behöva verkligen inte lida någon nöd.

Hon kan inte förstå detta tal om att barn sakna tillräckligt lagligt skydd. Barn behöva väl endast sina ömma föräldrars och sitt goda hems skydd. Hon kan knappast avhålla sig från skratt vid tanken på lagens myndiga ingripande i hennes barnkammare, hos Cissy och Göran och lille Arvid. För övrigt finns det ju dessa förtjusande "erèches" monterade i vitt och blått, som man ordnar stilig basarer för, där man dansar och har trevligt. Så barnen måtte väl ha det bra.

Denna lyckliga "fru Anti" vet inte om att hon har en själfrände i fru Johansson 3 trappor upp i samma hus. Frunna känna icke varandra personligen, vilket är skada då den andliga samhörigheten finnes.

Fru Johansson, en äldre dam med ett gott, vänligt ansikte, sitter i en bekväm lästol i sitt väl ombonade rum och låter de gulvita benstickerorna långsamt glida fram och åter genom de skära maskorkorna i stickningen hon håller på med. Arbetet går inte fort, men det är heller icke nödvändigt, ty fru Johansson behöver lyckligtvis inte arbeta för dagligt bröd.

Det är gnistrande kallt ute, och trots den kraftiga morgonbrasan synas några granna isblomster vilja visa sig nere i kanten på fönsterrutorna. Fru Johansson trycker på ringledningsknappen, som är så placerad att hon slipper resa sig ur stolen, och då Olivia, trotjänarinnan, kommer intassande, säger matmodern, i det hennes välmående ansikte får ett uttryck av bekymmersfull deltagande:

"Vet lilla snälla Olivia, jag sitter här och undrar hur den stackars madam Pettersson har det. Det låter så hackigt när hon trampar symaskinen, som om hon frös om fötterna. Och hon behöver hänga i, som onsam skolt försörja fem små. Och så den stora gossen sjuk. Lilla snälla Olivia får visst vara så god och gå upp till henne med en korg ved, så hon får litet värme, stackars människas. Men vänta litet, först kan lilla snälla Olivia ge mig en brasa till och så ta in mitt lilla förmiddagskaffe — det börjar kännas litet kusligt, tycker jag."

Trotjänarinnan fullgör befallningen, och när hon serverat sin matmor den doftande mockan — både "påtår" och "tretår" — samt rört om glöden i brasan, frågar hon om hon nu skall gå till madam Pettersson med veden.

"Vet lilla snälla Olivia, jag tror vi låter det vara så länge. Det känns nästan som om kölden slagit sig en smula, så jag tror inte att madam Pettersson behöver någon ved nu."

Fru Johansson lutar sig tillbaka i lästolen för att få en stunds välbehövlig vila, innan hon åter tar itu med stickningen. Hennes hjärta sväller av glad tacksamhet, när hennes blickar falla på oljemålningen över divansoffan, återgivande bilden av hennes avlidne make, som skaffat henne all den livets komfort hon nu i så rikt mått njuter av.

"Hur syndigt av människor att inte vara nöjda och tacksamma", suckar hon.

Under sin djupa rörelse har fru Johansson inte lagt märke till att symaskinen däruppe i vindrummet stannat. Trossbottnarna i huset äro goda, och den fattiga ånkans gråt över att icke kunna stilla sina barns nunger, icke ha en värmande brasa åt sin sjuka gosse, skälvande i feberfrossa, tränger inte igenom dem och stör fru Johanssons känslöstämning.

Ännu mindre när den till vänningen en trappa upp, där en livlig diskussion om kvinnans politiska rösträtt pågår vid tebordet. Alla skälen emot äro anförda och krönas till slut med värdinnans älskvärda förklaring: "Inte skulle jag vilja ha rösträtt inte!"

Då hennes man i detsamma visar sig och uttalar sitt gillande av detta sant kvinnliga tal, instämna alla gästerna med värdinnan: "Inte vill vi ha politisk rösträtt — vi ha det ju alla så bra!"

Frigga Carlberg.

EN KONSEKVENT MAN.

är lektor J. F. Nyström, kvinnornas motståndare i första kammaren. I ett nyligen utgivet vetenskapligt verk "De Nordiska ländernas statskunskap" har författaren sökt ignorera dessa så mycket som möjligt.

Avdelningen om Sverge skall vara så fullt med tiden, att t. ex. i fråga om prästval ej redogöres för n u v a r a n d e bestämmelser i ämnet, utan för de nya, som eventuellt om ett år bli lag. Men att sedan flere är hustru till röstberättigad man äger utöva rösträtt vid prästval, det omnämnes icke.

Helt och hållet har förbisetts den betydande reform av Danmarks kommunala liv,

som genomfördes våren 1908, då kommunal rösträtt och valbarhet gavs åt kvinnor, gifta och ogifta, — som bekant har Köpenhamn redan åtskilliga kvinnliga stadsfullmäktige. Lektor N. tyckte kanske, att här var ett tillfälle, som passade honom att följa bibelns ord: "Hörer du något ont, så säg det intet efter, ty tiga skadar dig icke".

—n. —n.

DET BÄSTA STRIDSSÄTTET.

I Italien ha män, som icke kunna läsa, icke rösträtt. Ett betyg från ett par klasser genomgången i en skola fordras för att äga denna rätt.

Men ännu finnas icke skolor överallt i landet. Hela traktens befolkning växer upp i grym okunnighet. Det måste då frägas, om det är dessa mäns egen skuld, att de icke kunna läsa, och om de icke utan egen förskyllan på grund av den försummelse just staten själv begär mot dem bli av staten berövade sin medborgarrätt.

En stark opinion har också bildat sig inom landets demokratiska kretsar för att skaffa dessa män rösträtt, fastän de icke kunna läsa.

Skolornas antal växer så långsamt, säger man också inom dessa kretsar. Viljan att ge folkets män läskunnigheten — och rösträtten — tycks icke vara god. Den är åtminstone mycket slapp. Den kommer em att tänka på det jämmod, med vilket det katolska prästerskapet skadat mängskelig okunnighet.

Och dessa män, som besjålas av de äldste avsikter, sporra nu sin stråvan för de icke läskunniga männens rösträtt — men vilja fortfarande hålla alla kvinnor utestängda.

Icke så att de icke erkänna kvinnornas krav. Men, säga de, denna fråga blir en sak för sig, den berör så många andra förhållanden. Och de hålla sig utanför som inför något främmande.

Vi få således här se detsamma, som vi bevittna hos oss och i andra länder: männen känna icke kvinnorna, icke de ästundanden, som nödvändigtvis måste besjåla dem i våra dagar, icke den självbevarelsekamp, som de bringas att strida i vår tid.

En mängd människor, som anse sig äga bildning ha ju levat det senaste fjärde seklet utan att tro sig behöva känna en av de starka krafter, som nu gör historia, arbetarörelsen, eller utan att äga annat än en blek eller falskt färgad aning däröf. På samma sätt är det med männen, t. o. m. de annars frisinta här och i andra länder. De ana icke, vad den nu pågående kvinnosaksrörelsen är. De känna icke dess omfång,

icke dess djup, icke vad den betyder för dem, som arbeta därför.

"Huru finner ni feministerna här i landet?" ha här några av de bästa av dessa män frågat mig — främlingen.

"De äro, som överallt, människor, som sträva och brinna för en helig sak. Ni får icke kasta i ansiktet på dessa ert lands kvinnor, att ni vilja ge edra analfabeter rösträtt och icke dem! Det är ett alltför grymt hän, att för dessa edra bröder ömma ni mer, än för edra egna köttsliga systrar, för de kvinnor ni älska, för edra mödrar och döttrar!"

Till männen i alla länder skulle vi vilja ropa, att de få icke göra kvinnorna denna sorg, förklara för dem, huru vi känna. En bitterhet, vars pinande skärpa de icke ana, alstras hos oss av denna deras ömsinnet om medmänniskor, för så vitt dessa äro män, och deras gränslösa likgiltighet för deras kamp i livet, för så vitt de äro kvinnor. Jag skulle vilja bedja män i detta land och i alla länder att vakta sig för att fortfara i denna oförrätt, emedan för kvinnorna brista mod, levnadskraft, hopp under dessa gisslande slag, dessa ständiga tillrop att fortfarande följa den andra delen av människosläktet icke tål.

Dessutom — det borde också sägas dem — äro just de bästa av dessa män skyldiga att arbeta på det längre gående målet, emedan de veta, att de andra icke gora det.

Ännu ett skäl finns också för alla länders vittsyntare män att just nu arbeta för kvinnornas rätt. All stråvan till förbättring i människors värld är ytterst en jämlikhetsstråvan. Om nu männen i allmänhet såge, att de bleve tvungna att erkänna till och med kvinnorna som jämlikar, ja, då skall det gå upp för dem, att de också måste erkänna alla män, även de ringaste, som sådana. Och på så sätt vore det dubbla, det slutliga målet vunnet i ett slag.

Hilda Sachs.

Geijer yttrade, såsom bekant, att människan är ett sent begrepp i historien. Man torde kunna säga, att kvinnan är ett än senare begrepp, i det hon icke ens ännu är till sitt väsende begripen, all den stund föreställningen om henne svävar mellan docka och engel, emellan slavinnan, som man kan sälja såsom ett dött ting och den heliga jungfrun, som man gjort till Guds moder. Så länge mänskligheten icke erkänner vad kvinnan är eller att hon är människa i ordets fulla bemärkelse, och detta är hon icke förr än hon erhållit de rättigheter, som hennes natur kräver och samhällets och mänsklighetens fördelar göra nödvändiga, så länge kan hon heller icke vinna den ställning, som henne med rätta tillkommer.

Det är i själva verket en underbar företeelse i mänsklighetens utvecklingshistoria, att på samma gång man betraktat kvinnan såsom något överlägset, har man behandlat henne såsom något oandligt underlägset.

F. T. Borg. (Ur ett anförande i riksdagen år 1884 vid behandling av Borgs motion om politisk valrätt och valbarhet för kvinnor.)

PÅ GARDEN PARTY.

Det ena ekipaget efter det andra körde upp mot den gallerprydda ingången. En livrklädd betjänt bugade för varje smidigt uppuren kjoj och kommitterade låto ett oändligt leende upplysa de distingerade dragen. När de kungliga väl hade anlänt nådde stämningen den korrekta glättighet och lagom utsökta charme, som så väl harmonierade med de klippta häckarna och planterade blomsterbatterna i den gamla trädgården.

Sedan värdet blivit avhandlat, de närvarandes toaletter beundrade och utställningens öppnande kommenterad, tycktes man vilja njuta ett stilla dolce far niente och sakta smutta på de erbjudna förfriskningarna. Men där borta i den runda bänsan var det tydligt ett livligt meningsutbyte.

Er liten fru hade så där en passant frågat den unga friherrinnan om hon läst den nyss utkomna rösträttsningin.

Ett ögonblick stirrades med iskalla blickar på den lilla frun, som vägat så där på ett mondant garden party komma med ett dylikt ämne. Men intresset för rösträtten var dock i grund och botten så stort att alla hänsyn en liten stund fingo vika för den brännande frågan. En av festens beskyddande damer sökte förgäves få samtalet in på mera indifferent områden, men branden var utkastad och intresset för kvinnans politiska rösträtt blev större än de närvarande var för sig kanske vägat erkänna.

En äldre fru med lång ämbetsmannatitel skrot över att hon lyckats komma ifrån att skriva sitt namn på listan vid mässpetitionen 1906, men i stället satt det på en lista för bibehållande av det gamla stavningsättet, vilket i hennes ögon var en mycket viktigare sak. Men änkefriherrinnan, som ägde och skötte en stor lantegendom, bedyrade, att inte hade hon så noga tänkt sig in i politiska frågor, men ett var då säkert, att hade hon haft något att säga vid genomförandet av den nya väglagen, så skulle en hel del orättvisor blivit påpekade. Grevinnan förklarade, att hon i många år suttit i skolråd och fattigvårdsstyrelse på landet i sin socken, oaktat det ej i lag var medgivet åt gift kvinna, men när vetken hennes man eller någon annan anmärkte därpå så... Överstinnan klagade över att i rösträttsföreningarna vore övervägande radikala element. Den lilla frun ville då endast uppmana överstinnan och andra högsinnade damer att personligen sätta sin prägel på föreningarna, så skulle man ej behöva frukta för de senares vänsterfärg.

En mycket ung herrgårdsröken berättade om sina försök att i sin henträkt intressera allmogekvinnorna för kvinnans rösträtt, men måste erkänna, att det visserligen inte fanns något motstånd för saken, men väl en stor likgiltighet för själva frågan och total brist på behov av förändrade förhållanden. Hon ville dock få fram, att vår svenska allmoge måste ha betänketid, och när dessa kvinnor en gång få klart för sig nödvändigheten av kvinnans medbestämmanderätt i landets frågor, komma de att bli ett av våra starkaste och pålitligaste stöd. De ha ju nästan alltid haft samma rätt till arbete som sina män och ha aldrig som herrskapaderna varit förhindrade av fördomar att från början vilja sitt levnadsskall.

Unga friherrinnan ansåg, att hon nu som gift mer än någonsin saknade att hon inte fått någon fackutbildning i uppväxtåren och några andra för en modern kvinna så naturliga kunskaper, och detta därför att kvinnan särskilt inom dessa kretsar i det längsta har ansetts olämplig för självständigt arbete, liksom hon nu även anses olämplig till självständigt tänkande och handlande inom politiken.

Under tiden hade några herra närmast sig och deltago då och då i diskussionen.

Greven och legationssekreteraren, som nys kommit från Paris, vände sig till den unga friherrinnan med ett: "Mais Madame, ce n'est pas comme il faut, ni kommer att förlora er grace, om ni klipper av er håret och blir rösträttskvinna!"

Friherrinnan kunde ej annat än uttrycka sin förvåning över att av en ung man, som i någon mån följde med sin tid, få höra 70-talets fraser.

Den charmanta kammarherren kunde ej fatta att hans små anekdoter ej förmådde intressera hans vanligen så uppmärksamma auditorium.

Den unge juristen däremot, nyligen anställd i konsulatet, hade aldrig haft så roligt på något garden party. På vägen därifrån fann han ett det låg något nytt i detta, att damer ur hans egna kretsar började intressera sig för politik och samhällsförbättrande frågor. Dock tyckte han sig spåra hos dessa damer en viss ovana i diskussionen. Men på det stora hela och i kravet på politisk rösträtt stodo de verkligen förvånarsvart säkra och självständiga, även om de i en del detaljfrågor behövde megnad. Han måste inför sig själv erkänna, att även denna klass av kvinnor, de s. k. lyxkvinna, börja få intressen, som göra dem solidariska med de arbetande kvinnorna och som komma att sätta dem i stånd till att med verklig sakkunskap kunna sköta hem och barn och över huvud taget den uppgrift de välja i livet. Då slog det honom att det ej endast var rösträtt, utan även valbarhet frågan gällde. Ja, varför inte?

På garden party't skingrades den lysande skaran och parkens portar slötos åter bakom festens manliga och kvinnliga arrangörer, vilka hade fullt klart för sig att det inte gått riktigt chic till vid det länge planerade garden party't.

L. S.

Program

vid

de svenska kvinnornas lista allmänna rösträttsmöte i Stockholm den 18 o. 19 juni 1909.

Fredagen den 18 juni och lördagen den 19 juni kl. 9,30 f. m. Enskilt möte för medlemmar av F. K. P. R.

Fredagen den 18 juni kl. 7,30 e. m. Offentligt möte. Talare: kyrkoherde K. E. Hallberg, dr G. Petrini, redaktör H. von Koch. Lokal: Idrottsparkens Tennispaviljong.

Lördagen den 19 juni kl. 6 e. m. Friluftsmöte vid Saltsjöbaden. Talare: fru R. Gustafson, fröken A. Whitlock m. fl.

Stockholm. A.-B. Arbetarnes Tryckeri 1909

"Ska Karlson gå och rösta, som inte ids arbeta och varit från sta'n i två år?"

"Visst ska' jag rösta, så länge gumman och flickorna ha tvättinrättningen."